

ZAPISNIK RADNOG SASTANKA PROJEKTA “DISKOGRAFSKA INDUSTRIJA U HRVATSKOJ OD 1927. DO KRAJA 1950-IH” (DISKOGRAF, IP-2019-04-4175)

Institut za etnologiju i folkloristiku, 3. lipnja 2020., 11:00–13:00

Prisutni: Nada Bezić, Naila Ceribašić (voditeljica projekta), Joško Čaleta, Tanja Halužan, Irena Miholić, Željka Radovinović, Jelka Vukobratović

Dnevni red:

1. Oblikovanje baze podataka Hrvatska e-diskografija
2. Novosti
3. Dogovor o aktivnostima u narednom razdoblju: arhivski rad, usavršavanje, diseminacija

1. Oblikovanje baze podataka Hrvatska e-diskografija

Na temelju dosadašnjeg uvida, analize i usporedbe primarne građe (zasad prikupljeni katalozi diskografskih izdanja i naljepnice gramofonskih ploča u izdanju triju zagrebačkih tvrtki), a s druge strane na temelju analize postojećih inozemnih baza diskografije i standardna katalogiziranja (pri IASA i drugim vodećim strukovnim organizacijama), tijekom ožujka su suradnice na projektu Nada Bezić, Naila Ceribašić, Irena Miholić i Željka Radovinović održale niz video sastanaka na daljinu na kojima su oblikovale sadržaj baze podataka Hrvatska e-diskografija. Potanji podaci navedeni su u zasebnom izvještaju, a popis svih polja dostupan je i na internetskoj stranici projekta u hrvatskoj i u engleskoj inačici. Sama struktura baze, kao i upute informatičarima dovršene su 3. travnja 2020. te upućene tvrtki ArhivPRO radi informatičke obrade. Tek je 2. lipnja, nakon opetovanih zamolbi suradnice na projektu Irene Miholić koja je preuzela zadaću komunikacije s ovom tvrtkom, pristiglo inicijalno informatičko rješenje. No pokazalo se da je neadekvatno već i na elementarnoj razini. Naime, samo su pojedine utvrđene kategorije doista i uključene u informatičko rješenje, a s druge su se strane pojavile i neke nepredviđene kategorije ili pak neadekvatni, izmijenjeni nazivi utvrđenih kategorija. Usto je posve zanemarena dvojezičnost naziva. Također, koliko je zasad moguće utvrditi iz prispjelog prijedloga, upitna je mogućnost filtriranja podataka, uspostavljanja poveznica među njima na dvije razine, itd., kako je zatraženo u uputama za informatičku obradu. Odmah po okončanju ovoga sastanka, prispjeli je prijedlog vraćen tvrtki ArhivPRO na adekvatnu obradu slijedom utvrđenog sadržaja baze podataka i uputa za njegovu informatičku obradu. U ovome času, opisani problem predstavlja najveću zapreku planiranom odvijanju projekta. Nadamo se da će valjano informatičko rješenje pristići u najkraćem mogućem roku. Osim toga, Ceribašić će se obratiti za pomoć i/ili savjet oko ovoga problema Upravi i Znanstvenom vijeću Instituta.

2. Novosti

Tijekom svibnja je uz pomoć informatičara iz Instituta za etnologiju i folkloristiku i suradnice na projektu Jelke Vukobratović postavljena internetska stranica projekta: <https://www.ief.hr/istrazivanja/znanstveni-projekti/diskograf/> (na hrvatskom) i <https://www.ief.hr/en/research/projects/the-record-industry-in-croatia-from-1927-to-the-end-of-the-1950s/> (na engleskom). Na njezinom strukturiranju i oblikovanju sadržaja radili su tijekom ožujka i travnja svi suradnici na projektu, no naročito Ceribašić. Zajednički je odabran i logo projekta – riječ je o fragmentu jedne od reklama tvrtke Edison Bell Penkala, koju smo pronašli u časopisu *Svijet* iz 1926. godine.

Ceribašić i Miholić su proučile karakteristike opreme – gramofona, snimača zvuka i fotoaparata, čija je nabava odobrena za potrebe rada na projektu. Odabrale su sljedeće modele: gramofon Audio-Technica AT-LP120X USB uz zvučnicu AT-VM95SP i igle AT-VMN95SP, snimač zvuka ZOOM H5 s opremom te fotoaparat Canon Powershot G7 X Mark III s opremom. Propisanim postupkom Institut je odabrao najboljeg ponuđača, te se ubrzo očekuje da oprema i pristigne.

Nabavljen je i dio stručne literature, no kontinuirano će se nabavljati i daljnji relevantni naslovi u okvirima predviđenih financijskih sredstava. Suradnici su zaključili da pozornost treba posvetiti i starijim domaćim znanstvenim i stručnim izdanjima, pa i katalogima ploča, koji bi se možda mogli naći u antikvarijatima.

Dana 29. svibnja je stigla obavijest Zaklade o rezultatima natječaja “Projekt razvoja karijera mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti” (DOK-2020-01), kojim je odobreno zapošljavanje doktoranda na ovome projektu, a pod mentorskim vodstvom Naile Ceribašić. Naredni je korak raspisati natječaj prema uvjetima koje je utvrdio Upravni odbor Zaklade. Kako je predviđeno odobrenim prijedlogom, doktorand će pohađati poslijediplomski doktorski studij etnomuzikologije na Universität für Musik und darstellende Kunst Graz, koji pruža temeljito etnomuzikološko obrazovanje i istodobno umrežavanje s drugim subdisciplinama u okviru znanosti o glazbi, što je za projekt DISKOGRAF od iznimne važnosti. Disertacija će biti usmjerena analizi produkcije i recepcije hrvatskih diskografskih tvrtki Edison Bell Penkala, Elektroton i Jugoton na različitim tržištima (hrvatsko, jugoslavensko, europsko i prekomorsko), kontekstualizirajući njihov rad u odnosu na druge diskografe prisutne u to doba u Hrvatskoj te u odnosu na ključne okosnice glazbene infrastrukture u hrvatskoj javnosti (radio, notno izdavaštvo, festivali, koncertni programi i autorskoppravna zaštita).

Jelka Vukobratović je u arhivi Gradskog puhačkog orkestra Križevci pronašla vrijedan fond (ukupno 36 naslova) muzikalija (pretežno u izdanju tvrtke “Albini”) koje su pratile, odnosno nastale paralelno s gramofonskim pločama u izdanju “Elektrotona” 1940-ih. Načinila je njihov popis (koji uključuje podatke o naslovima skladbi, eventualnoj povezanosti s filmom ili operetom, izdavaču, autorima glazbe i teksta, eventualnom prevoditelju te gdje i još poneke podatke), te je taj popis podijelila s drugim suradnicima na projektu. Na zanimljiv je izvor naišla i Željka Radovinović. Riječ je o katalogu pod nazivom “Rasadnik srpskog pravoslavnog crkvenog pojanja na gramofonskim pločama: 160 najpotrebnijih crkvenih pesama na 64 ploče” kojeg autorski potpisuje Čeda Dimitrijević, a izdan je u Zemunu 1935. U napomeni iz online kataloga Narodne biblioteke Srbije stoji da je izdanje “snimljeno i izrađeno kod Edison Bell Penkala, Zagreb”. Međuknjižničnom razmjenom nam je knjižničarka Instituta pokušala pribaviti kopiju tog izdanja, koje bi prema katalogu NBS trebalo biti pohranjeno u Biblioteci Matice srpske u Novom Sadu, no pokazalo se da tamo ne postoji (izgubljeno je ili zagubljeno).

3. Dogovor o aktivnostima u narednom razdoblju: arhivski rad, usavršavanje, diseminacija

Suradnici su napravili raspored rada u zagrebačkim arhivima i muzejima za razdoblje od narednih oko mjesec dana. Koncentrirat će se na kataloge diskografskih izdanja, same gramofonske ploče i primarnu arhivsku građu o radu triju zagrebačkih diskografskih tvrtki, kako slijedi: Tehnički muzej – Čaleta i Radovinović, Hrvatski državni arhiv i Hrvatski povijesni muzej – Miholić, Državni arhiv u Zagrebu – Bezić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica – Ceribašić, Muzej grada Zagreba i Gradska knjižnica – Vukobratović, antikvarijati – Halužan. Budući da fotoaparat još nije pristigao, suradnici će za sada izvore fotografirati mobitelima, a prije toga svakako utvrditi kako pojedina institucija regulira to pitanje.

Dogovoreno je da se radionica i pridruženo javno predavanje Drage Kuneja o šelak pločama i ranoj diskografiji u Sloveniji i okolnim zemljama organizira u drugoj polovici rujna 2020. Prvotno je bilo planirano da se odvije u lipnju, što nije bilo moguće ostvariti uslijed epidemije koronavirusa.

Iz istog je razloga došlo i do nekih izmjena u diseminaciji rezultata istraživanja na znanstvenim konferencijama. Bezić, Radovinović i Vukobratović su za godišnji skup Hrvatskog muzikološkog društva priredile panel o otpočinjanju projekta i svojim pojedinačnim istraživačkim temama unutar projekta. Panel je prihvaćen, no ubrzo je došlo do odgađanja skupa, da bi početkom lipnja stigla i obavijest o njegovu otkazivanju. Potrebno je stoga žurno izvidjeti bi li se taj panel mogao preusmjeriti na skup neke druge relevantne strukovne organizacije (mogao bi se možda uklopiti i u Dane Odsjeka u povodu 50. obljetnice Odsjeka za muzikologiju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u studenom 2020.). Planirano predstavljanje projekta na godišnjem skupu Hrvatskog etnološkog društva također je zasad u zastoju – nije još objavljen ni poziv za prijave; očekuje se da će se to dogoditi u najskorije vrijeme. Potom, Ceribašić je za Symposium of the ICTM Study Group on Music, Gender and Sexuality (Zagreb, srpanj 2020.) prijavila izlaganje pod naslovom “Women and gender relations in the record industry in Croatia from 1927 to the end of the 1950s”. Izlaganje je prihvaćeno, no simpozij je odgođen za veljaču 2021. S izlaganjem pod naslovom “Early Croatian record industry and the breach of Western popular musics” Jelka Vukobratović se planirala prijaviti na konferenciju istraživačke mreže Art of Record Production. No kako je rad te istraživačke mreže zaustavljen, svoju je prijavu preusmjerila na konferenciju “Music in Society / Muzika u društvu” koja bi se potkraj listopada trebala održati u Sarajevu. Zasad je u tijeku proces evaluacije prijava. Tanja Halužan je za konferenciju Society for Ethnomusicology (Ottawa, listopad 2020.) prijavila izlaganje pod naslovom “Local, national and/or cosmopolitan character of the record industry? The example of a Zagreb-based record company and the Kajkavian region of Croatia”. Proces evaluacije je u tijeku.

Tanja Halužan je za časopis *Cantus* priredila prilog o motivima za otpočinjanje i osnovnim težnjama projekta, a uključuje i poziv svima zainteresiranima za temu da nam se jave. Objava se očekuje tijekom lipnja. Srodno tomu, dogovoreno je da će Irena Miholić izvidjeti bi li Radio Sljeme bio zainteresiran za predstavljanje projekta u nekoj od svojih emisija. U cjelini, budući da ovaj projekt tematizira baštinu koja u domaćoj sredini uvelike ovisi o izvaninstitucionalnim, individualnim kolekcionarima, uključujući i širi krug posjednika manjih zbirki ploča, važno je doprijeti do njih i ostvariti suradnju. Kao primjeri iznimnih kolekcionara spomenuti su Ivan Mirnik i Jura Gašparac. Obojicu će kontaktirati Nada Bezić. Predstavljanje projekta u različitim, slušanim i vidljivim medijima može itekako pridonijeti dopiranju do relevantnih poklonika i poznavatelja diskografije. Dogovoreno je stoga da se izradi letak projekta s kratkom naznakom agende projekta,

jasno istaknutim pozivom na suradnju i kontaktima na koje se zainteresirani mogu javiti. Distribuirat će se u antikvarijate, prodavaonice rabljenih gramofonskih ploča i dijeliti na redovitim ili povremenim sajmovima (npr. 28. lipnja će se u Klasičnoj gimnaziji održati Međunarodni sajam ploča). Razgovaralo se i o aktiviranju Facebook stranice kao dodatnom načinu širenja informacija o tijeku i zanimljivostima projekta. Zasad, dok je projekt tek u začetku, nećemo je aktivirati.

Za prvi radijski prilog iz tematike projekta dogovoreno je da će tematizirati Ivana Mirnika, jednog od najvećih hrvatskih kolekcionara gramofonskih ploča iz razdoblja šelaka. Razgovarajući o njegovom životnom putu, putu popločenom gramofonskim pločama, ujedno će se istaknuti pojedine okosnice ovoga projekta. Nada Bezić će ovih dana kontaktirati Ivana Mirnika, a u radu na pripremanju priloga pridružiti će joj se i Naila Ceribašić. Predviđa se da bi se prilog mogao najbolje smjestiti u okvir emisije “Oda-birano” urednice Ive Lovrec Štefanović na Prvom programu Hrvatskoga radija, po mogućnosti potkraj lipnja ili početkom srpnja. Ako do snimanja razgovora s Mirnikom ne pristigne audio snimač osiguran u okviru projekta, koji je dovoljno kvalitetan da snimka može biti prihvaćena za emitiranje na Hrvatskom radiju, posudit će se postojeći snimač iz dokumentacije Instituta.

Što se tiče prve slušaonice starih gramofonskih ploča uz debatni klub, planirane za listopad ili početak studenog 2020., dogovoreno je da će biti mozaičnog tipa, nudeći uvid u cjelinu projekta i specifične zadatke svakog od suradnika. Sukladno tomu bit će načinjen i odabir snimaka. Pritom se nameće pitanje dostupnosti ploča, a jednako tako i pitanje je li, ako i jesu dostupne, uopće prikladno opetovano koristiti raritetne ploče ili se radije koristiti digitalnim presnimkama.

Zapisnik sastavile Tanja Halužan i Naila Ceribašić.

U Zagrebu, 4. lipnja 2020.